

HARBIY KURSANTLARDA JAMOAVIYLIK VA O'ZARO YORDAM KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARI

Siddiqov Bekzodjon Baxtiyorjon o'g'li
Osiyo xalqaro universiteti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy harbiy ta'lim muassasalari kursantlarida jamoaviylik va o'zaro yordam ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari yoritilgan. Zamonaviy jangovar harakatlar va xizmat faoliyatida jamoaviy jipslikning o'rni tahlil qilinib, kursantlarda ushbu sifatlarni rivojlantirishga qaratilgan interaktiv va keys-texnologiyalar, harbiy-amaliy o'yinlar hamda pedagogik shart-sharoitlar taklif etilgan.

Kalit so'zlar: Harbiy kursantlar, jamoaviylik, o'zaro yordam, pedagogik texnologiya, xizmat-jangovar faoliyat, jamoaviy jipslik, interaktiv metodlar.

KIRISH

Zamonaviy sharoitda harbiy xizmatchilar oldiga qo'yilayotgan talablar faqatgina ularning individual taktik va jismoniy tayyorgarligi bilan cheklanib qolmaydi.

O'zbekiston Respublikasi Harbiy xavfsizlik va mudofaa universiteti hamda boshqa harbiy ta'lim muassasalarida olib borilayotgan islohotlar zamonaviy ofitser kadrlar qiyofasida strategik fikrlash bilan bir qatorda kuchli yetakchilik va jamoani jipslashtirish qobiliyatining bo'lishini ham taqozo etmoqda.

Jang maydonidagi muvaffaqiyat va murakkab strategik vazifalarning bajarilishi ko'p jihatdan harbiy bo'linmalarning ichki jipsligi, har bir harbiy xizmatchining jamoada ishlash hamda ekstremal holatlarda safdoshiga o'zaro yordam ko'rsatish ko'nikmasiga bog'liq. Oliy harbiy ta'lim muassasalarida (OHTM) bo'lajak ofitserlarni tayyorlash jarayonida kursantlar tarkibida ijtimoiy-psixologik sog'lom muhitni yaratish va ularda "jamoaviylik (komandalik)" madaniyatini shakllantirish dolzarb pedagogik muammolardan biri bo'lib qolmoqda.

Harbiy jamoada o'zaro yordam va jamoaviylikning mohiyati

Harbiy jamoa boshqa ijtimoiy guruhlardan o'zining qat'iy iyerarxiyasi, nufuzi, nizom talablarining majburiyligi va faoliyatining yuqori xavfliligi bilan ajralib turadi.

Taniqli harbiy pedagog va psixologlarning ta'kidlashicha, bo'linmalarning xizmat-jangovar tayyorgarligi samaradorligi bevosita shaxsiy tarkib o'rtasidagi psixologik jipslikka va bir-birini o'zaro qo'llab-quvvatlash darajasiga bog'liqdi.

Kursantlik davridayoq shakllangan o'zaro ko'mak ko'nikmasi kelajakda qo'l ostidagi shaxsiy tarkibni boshqarishda poydevor vazifasini o'taydi.

Pedagogik nuqtayi nazardan, jamoaviylik texnologiyasi — bu kursantlarni umumiy harbiy maqsadlar yo'lida birlashtirish, shaxsiy manfaatlardan jamoa manfaatlarni ustun qo'yish va har qanday sharoitda guruh a'zolarini qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan tizimli pedagogik ta'sir choralari yig'indisidir.

Ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik texnologiyalari

Kursantlarda jamoaviy jipslikni faqatgina an'anaviy ma'ruzalar orqali shakllantirib bo'lmaydi. Buning uchun ta'lim jarayoniga quyidagi zamonaviy interaktiv texnologiyalarni integratsiya qilish lozim:

A. Harbiy-amaliy va situatsion o'yinlar (Taktik o'yinlar)

Kursantlar guruhlariga bo'lingan holda murakkab jangovar yoki taktik vaziyatga (keysga) joylashtiriladi. Masalan, "Cheklangan vaqt ichida yarador safdoshni xavfsiz hududga olib o'tish va aloqa tizimini tiklash". Ushbu jarayonda guruh ichida vazifalar taqsimlanadi, yetakchilik (liderlik) sifatleri namoyon bo'ladi va o'zaro yordam instinkti shakllanadi.

B. "Taym-menejment va jamoaviy mas'uliyat" metodikasi

Konditsionallik talab etiladigan har qanday harbiy normativ (masalan, marsh-brosok) guruhning oxirgi a'zosi marraga yetib kelishi bilan baholanadi.

Bu usul jismonan kuchli kursantlarni orqada qolayotgan safdoshlariga yordam berishga, ularning qurol-aslahalarini ko'tarishga va ma'naviy daldalar berishga majbur qiladi. "Biz bir jamoamiz — tezligimiz eng sekin yurayotgan askarimiz tezligiga teng" tamoyili o'rnatiladi.

D. Interaktiv treninglar va Refleksiya

Har bir amaliy mashg'ulot yoki dala-o'quv yig'inidan so'ng guruh ichida "Debriefing" (yo'l qo'yilgan xatolar va yutuqlar tahlili) o'tkaziladi. Kursantlar o'zgaralar yordamini tan olishni va xatolarni jamoaviy tuzatishni o'rganadilar.

Eksperimental tadqiqot natijalari

Tadqiqot doirasida OHTM kursantlari orasida tajriba-sinov ishlari olib borildi. Kursantlar ikki guruhga (Nazorat va Tajriba guruhlari) ajratilib, tajriba guruhida yuqoridagi texnologiyalar tizimli qo'llanildi. Olingan natijalar jamoaviy jipslik indeksi (L.Seashore metodikasi bo'yicha) quyidagicha o'zgarganini ko'rsatdi:

Nazorat guruhi	52%	55%	+3%
Tajriba guruhi	50%	78%	+28%

Xulosa va tavsiyalar

Harbiy kursantlarda jamoaviylik va o'zaro yordam ko'nikmalarini shakllantirish texnologiyasi harbiy ta'lim tizimining ajralmas qismi bo'lishi shart. Bo'lajak ofitserlarda ushbu ko'nikmalarni samarali rivojlantirish uchun quyidagilar tavsiya etiladi:

O'quv dasturlariga jamoaviy muammolarni hal qilishga qaratilgan harbiylashtirilgan keys-stadilarni ko'proq kiritish.

Baholash tizimida nafaqat individual natijalarni, balki guruh (vzvod, bo'linma) yutuqlarini ham inobatga oluvchi reytinglarni joriy etish.

Kursantlar o'rtasida sog'lom raqobat bilan birga, "Birimiz hammamiz uchun, hammamiz birimiz uchun" g'oyasini harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining asosi sifatida singdirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI (REFERENCES):

1. Mirziyoyev SH.M. Qurolli Kuchlarimiz mamlakatimiz xavfsizligi va hududiy yaxlitligining ishonchli kafolatidir. – Toshkent: O'zbekiston, 2018. – 48 b.
2. Umarov B.M., Alimov X.A. Harbiy pedagogika va psixologiya: Darslik. – Toshkent: "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati" nashriyoti, 2021. – 280 b.
3. Barotov SH.R. Harbiy jamoalarda guruh dinamikasi va shaxslararo munosabatlar psixologiyasi. // O'zbekiston psixologiya jurnali. – Toshkent, 2020. - №3. – B. 12-18.
4. Ismoilov A.A. Harbiy oliy ta'lim muassasalari kursantlarida jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik tizimi: Ped. fan. dok. (PhD) diss. avtoreferati. – Toshkent, 2022. – 46 b.
5. Seashore L. Group Cohesiveness in the Industrial Work Group. – Ann Arbor: University of Michigan Press, 2015. – 164 p.

